

Bárdos Iona Kinga

Dobó István Gimnázium, Eger

cetebe@primposta.com

TÁVOKTATÁS, MINT ALTERNATÍV TOVÁBBTANULÁSI FORMA A GIMNAZISTÁK KÖRÉBEN

2002 szeptemberében és 2003 májusában egy kutatást végeztem az egri Dobó István Gimnázium és a budaörsi Illyés Gyula Gimnázium tanulói között, hogy mennyire ismerik a távoktatást, és milyen kép van kialakulóban a felnövekvő gimnazistákban, a távoktatásról.

Fontos csoportról van szó, mert a gimnazisták ma már sokkal nagyobb számban akarnak tanulni és tanulnak is tovább, mint a korábban, viszont ők már aktív részesei annak a „digitális korosztálynak”, akik ezt távoktatásban fogják és tudják megvalósítani.

A vizsgálat során felhasznált kérdőív az 1996-os, A távoktatás megítélése Magyarországon c. szakértői tanulmány alapján készült.

A kutatás 2 részben valósult meg. A 2002-es Agria Média konferencián már bemutatottam a vizsgálat első részét az egri adatokkal. Ezt követően került sor a vizsgálat kibővítésére a budaörsi iskolával.

A hipotézisek

1. A tanulók rendelkeznek a távoktatáshoz szükséges alapismeretekkel: idegen nyelvek tudása, alapvető számítógépes képességek, ismerik és használják az internetet és az e-mailt (digitális írástudás).

2.

a) a távoktatásról kevés ismerettel vagy semmilyenel nem rendelkeznek a tanulók,

b) a távoktatásról azok rendelkeznek több ismerettel, akik könnyebben juthatnak információhoz a számítógép és internet segítségével (iskola, otthon).

3. A távoktatást a jövőre nézve jó alternatívának tartják a megfelelő szakképzés megszerzéséhez, és szívesen vennének részt benne.

A kérdőívet ezekre a területekre összpontosítva készítettem el, és hasonlítottam össze a két gimnázium tanulóinak az ismereteit és véleményét.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy mindkét gimnázium tanulói a Sulinet Expressz elindulása előtt töltötték ki a kérdőívet. Valamint az is fontos tényezőnek tűnhet, hogy az akkori 12. évfolyamosok még a hagyományos érettségi rendszerre készültek fel és nem a most életbe lépő kétszintű rendszerre, amiben talán jobban megnyílik az út az informatika előtt. (ECDL vizsga bizonyítványért folyamodhatnak az informatikából jelesre érettségizettek.)

Mint közismert a digitális írásbeliségben mutatott jó készség az egyik alapja a távoktatásban való részvételnek.

A tanulók jellemzői

A vizsgálatban résztvevő tanulók adatait az 1–3. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: a résztvevők megoszlása városok és nemek szerint

Eger		Budaörs		
nő	férfi	nő	férfi	
104	48	47	49	
Ö.: 152		Ö.: 88		240

2. táblázat: Életkor szerinti megoszlás

Életkor	14	15	16	17	18	18+	Ö.
Fő	13	42	49	50	51	12	237*

(* Adat megjelölés hiánya miatt < 240)

3. táblázat: Lakóhely szerinti megoszlás

Lakóhely	Község	Város	Főváros	Ö.
Fő	82	125	32	239**

(*** Adat megjelölés hiánya miatt < 240)

A fenti adatokat összevetve a kérdésekre adott válaszokkal, bizonyos összefüggések kimutathatók a lakóhely és más változók között, de ezekről majd a következtetéseknél fog több szó esni.

A távoktatáshoz szükséges alapismeretek

Fontos szempont volt a digitális írásbeliség felmérése. Nem elég csak használni a gépet, de érteni is kell a használatát. Ma már nagyon sok családban megtalálható a számítógép, és az eszközt nagyon sok célra fel lehet használni az internettől kezdve a játékokig.

A digitális írásbeliség kritériumai:

- 1) Milyen számítógépes ismerettel rendelkeznek?
  - szövegszerkesztő: 88,0 %
  - táblázatkezelő: 73,8 %

- programozás: 8,3 %
- DOS: 47,1 %
- Windows: 79,2 %
- internet: 74,6 %
- egyik sem: 4,6 %

A felsorolt szám adatok mutatják, hogy a két csoport egésze milyen arányban rendelkezik a jelzett ismeretekkel.

Fontos szempont volt, még az elérhetőség, mert a digitális tananyagok egyik kritériuma, hogy nem papír alapon történik a tananyag elsajátítása, hanem valamilyen multimédiával: videó, CD, DVD, internet.

2) Milyen elérhetőségi eszközzel rendelkeznek?

- telefon: 98,3 %
- videó: 86,7 %
- számítógép: 87,9 %
- e-mail: 56,7 %
- internet: 67,9 %

Míndezek az eszközök a két csoportban a jelzett százalékarányban elérhetők a családban vagy a környezetben.

Az eloszlásból látható, hogy minden elérhetőségi forma többnyire adott ezekben a családokban. Az e-mail a legkevésbé elérhető, de még ez is több mint a megkérdezettek fele számára létező valóság ma már.

Idegen nyelv ismeret

A legújabb kihívás számunkra az Európai Unióhoz való csatlakozás volt. Nem csak gazdasági és politikai szempontból, hanem a lehetőségek kibővülését elhozta számunkra. A következő gimnazista generáció már nem csak a magyar oktatásra nyitott, hanem az idegen nyelven folyó tanulásra. Mind tisztában vagyunk azokkal a lehetőségekkel, hogy a szaktudás nem ország függő és a life-long-learning egyik lehetősége az idegen nyelven történő tanulás, szakképzés, diploma megszerzése. Erre viszont nem elég nyitottak kell lenni, hanem képesnek is hogy elsajátítsunk egy – két idegen nyelvet.

A következő fontos pont volt az idegen nyelv ismerete és elsajátítása:

1) *Milyen szintű nyelvtudással rendelkezel?*

- alapfok: 29,8%
- középfok: 38,2%
- felsőfok: 3,8%
- nincs: 28,2%

2) *Szeretne-e megtanulni idegen nyelvet?*

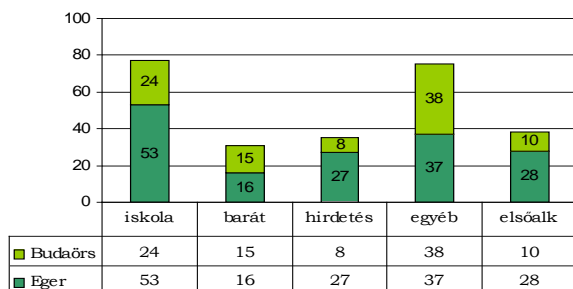
- Igen: 81,8%
- Nem: 18,2%

Érdekes tény, hogy a két gimnázium tanulói között ilyen szempontból nem volt eltérés, ez köszönhető a kerettantervnek is.

Talán elfogultságnak tűnhet, de soknak találok azt a közel húsz százalékot, vagyis a válaszadóknak egyötödét, akik nem szeretnék elsajátítani idegen nyelveket.

A távoktatásról szerzett ismeretek forrása

Az 1. ábra azt mutatja, hogy a tanulók milyen forrásból hallottak először a távoktatásról. Látható, hogy a többség már hallott valamilyen távoktatási képzésről. Az egyéb forrás lehet az internet, a direkt mail, az e-mail is, a postai szórólap stb.

1. ábra: Hol hallottál először a távoktatásról?

Távoktatás formáiról, minőségéről való elképzelések

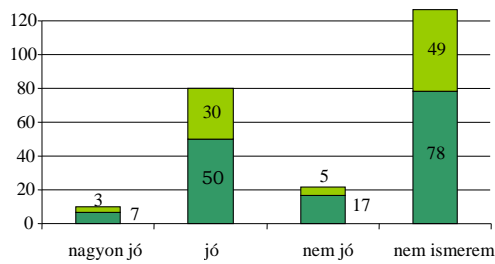
Az ismeretszerzés forrásával szorosan összefügg, hogy milyen távoktatási képzésekről van tudomásuk a diákoknak. A kérdésre, hogy mit ismer, mint távoktatási képzést és nevezze is ezt meg, a legtöbben az ELOt írták be és nagyon kevesen neveztek meg felsőoktatási intézményt.

1) Milyen távoktatási képzésekről hallottál eddig?

- tanfolyam: 54,6 %
- felsőfokú képzés: 30,4 %
- felsőoktatás: 37,1 %
- szakképzés: 32,5 %
- nyelvtanfolyam: 29,2 %
- semmilyen: 25,4 %

Kiderült a diákok negyede nem ismer semmilyen távoktatási tanfolyamot. Ez valamivel magasabb százalék, mint azok aránya, akik most hallottak először a távoktatásról (14 %).

2) Mi a véleményed a távoktatásról?

2. ábra: Vélemény a távoktatás minőségéről

Nagyon érdekes az előző adatokkal összehasonlítva az, hogy bár nem ismerik a diákok a távoktatást, mégis jónak tartják.

A távoktatás megítélése.

A következő két táblázat egymással párhuzamosan értelmezhető:

4. táblázat: Mérlegelési szempontok

	Eger	Budaörs	Sorrend
Tananyag minősége	8	8	8
Gyakorlati használhatósága	7	7	7
Szerezhető képesítés szintje	6	5	6
Új szakma elsajátítása	5	6	5
Tandíj	4	4	4
A képzés hossza	3	1	3
A hallgatók segítése	2	3	2
Multimédia használata	1	2	1

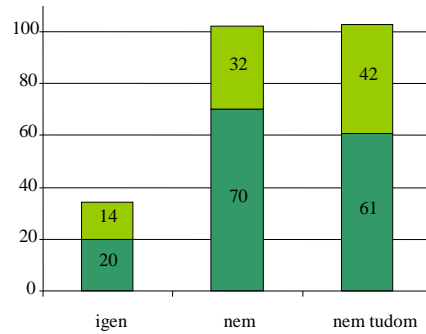
5. táblázat: A távoktatás előnyei

	Sorrend
Időben kötetlen	7
Strukturált tananyag	6
Időben rugalmasabb tudásfelmérés	5
Tetszőleges számú vizsgázási lehetőség	4
Nincs intézményhez kötve	3
Egyéni konzultáció	2
Multimédia támogatottság	1

Mind a két táblázat két véleménynyilvánítást tükröz arról, hogy mi a megítélésük a távoktatásról. Ez nagyon fontos, a prekoncepciók meghatározhatják a későbbi hozzáállást és nyitottságot a távoktatási kurzusokhoz.

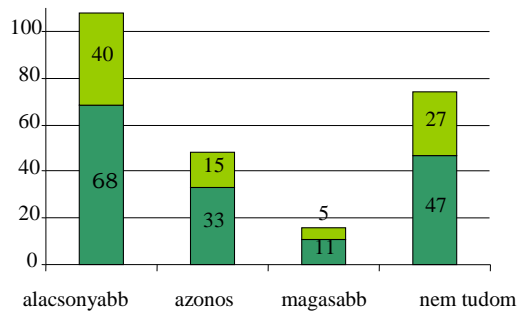
Míg az első kérdésben volt különbség, bár nem jelentős az egri és a budaörsi gimnázium tanulói között, addig a másokban egyáltalán nem volt szignifikáns.

Adatok a távoktatásban való részvételi szándékról

3. ábra: A „Szívesen részt vennél távoktatásban?” kérdésre adott válaszok

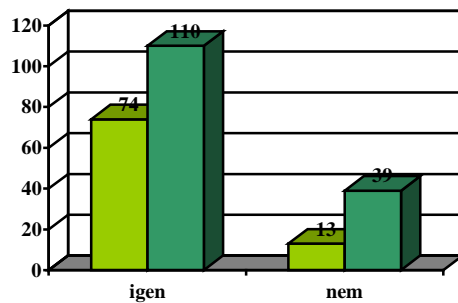
Végül még két nagyon fontos szempont:

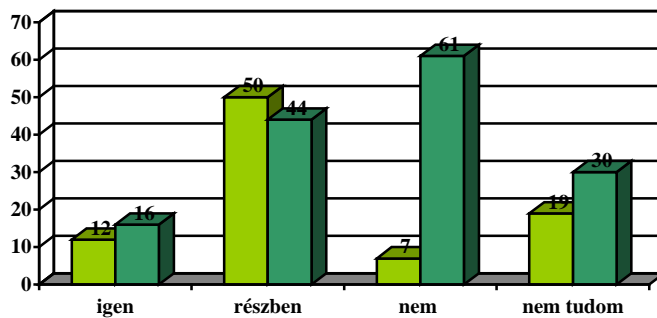
4. ábra: Az „Egyenértékűnek tartod-e a távoktatást a hagyományos oktatással?” kérdésre adott válaszok

Vélemény a távoktatás jövőjéről

A jövőre való kitekintés, vagyis ami miatt az egész vizsgálatot elkészítettem, a következő két ábra adatsorában mutatkozik meg.

5. ábra: A „Szerinted a távoktatásban résztvevők száma nőni fog?” kérdésre adott válaszok

6. ábra: Válaszol a „Szívesen tanulnál távoktatásban?”

Következtetések

1. A hipotézisek állításai részben beigazolódtak: a tanulók kevés ismerettel rendelkeznek a távoktatásról, de megvan a távoktatáshoz szükséges alapismeretük.
2. Jó megoldásnak tartják a távoktatást,
3. Nincs szignifikáns különbség az évfolyamok, nemek ismeretei között.

4. Elsősorban az iskolában hallottak először a távoktatásról, vagy a reklámokból, prospektusokból szereztek ismereteket.
5. A legtöbb tanuló az ELO-t mint távoktatási formát nevezte meg függetlenül a lakóhelyétől. Ebből az következik, hogy inkább tanfolyamokról hallottak és csak egyharmaduk ismeri, hogy van ilyen felsőoktatási képzés is.
6. Erős motiváló értékű a multimédia használata, szemben a hagyományos eszközökkel.
7. A távoktatásban való részvételi szánék inkább negatív, nem egyenértékű a képzés és alacsonyabbnak is ítélik a színvonalát a hagyományos oktatással szemben.
8. A budaörsiek nyitottabbak a távoktatás felé, mint az egriek.
9. A *Sulinet* program valószínűleg megváltoztatta a családok számítógépes el-látottságát, így technikailag több és jobb lehetőség adott.

A 2002-es és 2004-es Agria Média konferencián nagyon sok kérdést merült fel bennem. Ebből csak párat sorolnék most fel. A távoktatás nagyon jó tanulási forma, de egyre inkább kiderül, hogy a hagyományos oktatást nem fogja felváltani. Az élethosszig tartó tanulás a mai ember egyik kihívása. Bár ezzel sokan tisztában vannak, kétséges, hogy hogyan is fog ez megvalósulni. A távoktatáshoz nagyon erős motiváció szükséges, ami nem mindig elérhető. Vajon az iskolák képesek olyan tanuló-képzésre, akik megfelelő képességekkel rendelkeznek? Bár a digitális írástudás lassan természetessé válik, de vajon nem alakul-e ki egy újfajta funkcionális analfabétizmus? A távoktatás ténylegesen milyen formában valósul meg? Ismert tény, hogy a számítógépről való tanulás, csak felolvasásban nem megfelelő hatékonyságú, viszont hol és kik képzik ki az új típusú oktatókat, tutorokat? És még mindig kérdés számomra, hogy kik a potenciális hallgatók? Ki fogja felkészíteni őket az élethos-szig tartó tanulásra?

Kérdések, amikre a továbbiakban is keresni fogom a válaszokat és várom a meg-oldásokat.